

הלכות זכיה ומתנה פ"ק ה

א. הנותן מתנה, בין בריא בין חולה צריך שתהיה גלויה ומפרסמת. אמר לעדים כתבו בסתר ותנו לו אינה כלום, שזה מערים הוא, כדי לאבד ממון אחרים, שיחזור וימכר אחר שיתן.

ב. לפיכך כל שטר מתנת קרקע שאין כתוב בו, ואמר לנו פלוני הנותן שבו בשוקים וברחובות, וכתבו לו מתנה גלויה ומפרסמת, וכיוצא בענינים אלו חוששין שמא מתנה מסתרת היא, ולא זכה המקבל.

ג. הכותב שתי מתנות על שדה אחת, הראשונה מסתרת והאחרונה גלויה ומפרסמת אחרון קנה. ואפלו היתה הראשונה סתם, ואין בה לא ענין סתירה ולא ענין גלוי אלא מתנה סתם האחרון קנה.

ד. כבר בארנו שהמוסר מודעה, ואחר כך נתן מתנה המתנה בטלה, ואף על פי שאין שם אנס: שאין הולכין במתנה, אלא אחר דעת הנותן; והואיל וגלה דעתו שאינו רוצה בה, מתנתו בטלה.

ה. לפיכך מי שהיו הדברים מוכיחין שאין דעתו לתן מתנה זו אף על פי שנתנה המתנה גלויה, ונמצא שנתנה מקדם מתנה מסתרת הרי שתי המתנות בטלים: הראשונה, מפני שהיא מסתרת; והשניה, מפני שהדבר מוכיח שאינו רוצה, והרי קדמה זו המתנה, שנמצאת כמו מודעה לה.

ו. מעשה באחד שרצה לשא אשה, ואמרה איני נשאת לך עד שתכתב לי כל נכסיך; שמע בנו הגדול, וצוה על שמניחו ריקן; אמר לעדים לכו והחבאו וכתבו לו כל נכסי מתנה, ואחר כך כתב לזו כל נכסיו, ונשאה. ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו לא הבן קנה ולא האשה קנת: שהרי שלא פרצונו כתב לה, וכאנוס ביצרו הוא, שהרי גלה דעתו במתנה הראשונה, אף על פי שהיא בטלה מפני שהיא מסתרת. וכן כל כיוצא בענינים אלו.

ז. שני שטרות שזמנן יום אחד, והן כתובין על שדה אחת, בין במכר בין במתנה אם דרך אנשי המקום לכתב שעות, כל הקודם זכה. ואם אין דרכם לכתב שעות, הרי הדבר מסור לדנינים: כל מי שדעתם נוטה להעמיד שדה זו בידו, יעמידו.

ח. במה דברים אמורים, בשטר שאין בו קנין אלא קנה שדה זו בשטר זה, שאין אנו יודעין מי הוא משניהם שהגיע שטרו לידו תחלה. אבל אם היה בכל שטר מהן קנין כל שקדם לו הקנין, זכה; וישאלו העדים. וכן אם היו שם עדים שזה הגיע לידו שטר מתנתו תחלה, קנה הראשון.

ט. שני שטרות היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד, ואין זמנם שווה: אם היה שטר אחד משניהם מכר [ואחד מתנה אם היה השטר הראשון מתנה, והשני שאחריו מכר לא בטל האחרון את הראשון, שיש לומר שלהוסיף לו אחריות חזר וכתב בשם מכר, אף על פי שלא היה כתוב שם אחריות, שאחריות טעות סופר הוא. וכן אם הראשון מכר והאחרון מתנה קנה השדה מזמן ראשון, שלא כתב לו שטר המתנה אלא ליפות את כוחו משום דין בן המצר.

י. היו שני השטרות במכר או שניהם במתנה אם הוסיף בשני

כְּלוּם הָרִי הָרֵאשׁוֹן קִיָּם, שְׁלֹא כָּתַב הַשְּׁנִי אֶלָּא מִפְּנֵי הַתּוֹסֶפֶת.
וְאִם לֹא הוֹסִיף בְּטַל הַשְּׁטָר הַשְּׁנִי אֶת הָרֵאשׁוֹן, וְאִין לוֹ אַחֲרִיּוֹת
אֶלָּא מִזְמַן שְׁנִי.

יא. לְפִיכָךְ כָּל הַפְּרוֹת שְׁאָכַל הַלּוֹקֵחַ מִזְמַן רֵאשׁוֹן עַד זְמַן שְׁנִי,
מִחֲזִיר אוֹתָם. וְאִם הָיָה עַל אוֹתָהּ הַשְּׁדָּה חֶק לְמֶלֶךְ בְּכָל שָׁנָה
הַנּוֹתֵן אוֹ הַמוֹכֵר נוֹתֵן אוֹתוֹ הַחֶק, עַד זְמַן הַשְּׁטָר הַשְּׁנִי.